

MEMO:

Datum: woensdag 25 november 2015, raadzaal
inloop: 13.00 uur
start: 13.30 uur

Aan: Burgemeester Hoekema
Van: Carla Scheffer
Cc: Communicatie
Onderwerp Presentatie **De economische dragers van buitenplaatsen in Zuid-Holland**

Met veel genoegen heet ik u allen welkom op raadhuis De Paauw. Het is in meerdere opzichten een passende locatie om dit symposium over 'De economische dragers van buitenplaatsen in Zuid-Holland' te houden.

Ik hoefde niet lang na te denken over het verzoek deze bijeenkomst hier te houden. Wassenaar kent de grootste concentratie aan buitenplaatsen in Zuid-Holland en als voorzitter van de erfgoedtafel landgoederenzone draag ik graag het belang en de betekenis van deze erfgoedlijn uit.

De landgoederenzone is een van de zeven erfgoedlijnen, die de provincie Zuid-Holland heeft benoemd als de belangrijkste beeld dragers in haar beleid over de ruimtelijke kwaliteit in de provincie.

Het is een langgerekt gebied dat in het zuiden begint bij de restanten van paleis Honselaarsdijk (Naaldwijk) en richting het noorden doorloopt en daar aansluit op de Noordhollandse landgoederenzone. In het westen liggen de buitenplaatsen achter de duinen en strekken zich uit tot langs de trekvaarten De Vliet en de Haarlemmertrekvaart.

Het gebied is groot in verscheidenheid. Er zijn kleinschalige buitenplaatsen en kastelen en omvangrijke landgoederen; op de meeste daarvan neemt het hoofdhuis een prominente plaats in; ruimtelijk en functioneel vormen zij met de koetshuizen, orangerien en tuinhuisjes het ensemble. De groene componenten zoals de moestuinen, laanstructuren, zichtlijnen en waterpartijen zijn minstens zo belangrijk; het 'rood' en het 'groen' zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden; Tezamen maken zij het verhaal afleesbaar over de geschiedenis van hun plaats in het geheel.

Wassenaar vormt samen met Voorschoten en Den Haag het grootste samenhangende gebied aan hoogwaardige buitenplaatsen en landgoederen binnen de Zuidhollandse landgoederenzone. Niet voor niets is het gebied in 2007 door het Rijk aangewezen als beschermd dorpsgezicht; toen het grootste van het land.

Daarbinnen vervult De Paauw een sleutelrol, doordat een van zijn vroegere eigenaren, prins Frederik der Nederlanden, in de 19de eeuw hier zijn residentie had. Door strategische aankopen, creëerde hij met de landschapsarchitecten Jan David Zocher jr. en Carl Eduard Petzold een immens landschapspark van meer dan 600 hectare groot.

Sindsdien is er veel veranderd; Maar tot op de dag van vandaag bezit De Paauw zowel grote natuur- en cultuurlandschappelijke waarde; daarnaast heeft het ook nog steeds economische en recreatieve waarde. Om te komen tot een toekomstvisie en een beheerplan verricht zelfstandig erfgoedadviseur, Korneel Aschman, momenteel onderzoek naar de geschiedenis van het park. Tijdens een kort intermezzo licht hij een tipje van de sluier op. Hij gaat in op de historie en legt een relatie met het heden als het gaat om het beleven en benutten van de buitenplaats. "Hoe behoudt De Paauw zijn veren?"

is het thema bij zijn onderzoek naar hoe De Paauw een stukje van haar allure kan terugkrijgen? En hoe wordt het verhaal van haar rijke geschiedenis beter herkenbaar, zodat het nu wat sleetse park weer meer aantrekkelijk wordt om te bezoeken.

Het verhaal over de unieke kwaliteiten van De Paauw is de moeite waard om uit te dragen; daar werken we hard aan. Met financiële steun van de provincie, die we hopen in 2016 te ontvangen, gaat dat zeker lukken.

Het zijn immers landgoederen en buitenplaatsen als De Paauw, De Horsten en Backershagen, die mede het unieke karakter en de identiteit van onze mooie groene gemeente bepalen. Niet voor niets heeft de Wassenaarse raad onlangs de Groen- en Watervisie vastgesteld en de ambitie uitgesproken dat Wassenaar het groenste dorp van de Randstad moet worden.

Het is een streven dat aansluit bij de provinciale ambities, zoals die ook door de erfgoedtafel van de landgoedgoederenzone zijn geformuleerd. Het symposium van vandaag presenteert de resultaten van een onderzoek naar de mogelijke economische dragers, die kunnen bijdragen aan de duurzame instandhouding van de Zuidhollandse buitenplaatsen. Keynote-speaker en projectleider van het onderzoek is Patrick Jansen, directeur van Stichting Probos. Hij presenteert de leerpunten uit het onderzoek dat zowel op grote landgoederen als kleine buitenplaatsen is uitgevoerd; het gaat daarbij om het eigendom van particulieren, stichtingen en overheden.

Age Fennema, rentmeester op kasteel Middachten, brengt ons buiten de provincie: naar Friesland en Gelderland. Meer specifiek deelt hij zijn ervaringen die hij opdeed op Beesterszwaag en Middachten rondom het thema: "De buitenplaats als verdienenplaats".

René Dessing, directeur van de Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen, zoekt zijn inspiratie voor zijn presentatie over cultuurtoerisme nog verder van huis; hij neemt ons zelf mee naar Europese buitenplaatsen om te laten zien hoe daar de kansen voor het vergroten van 'de zelfredzaamheid' worden benut.

In het huidige economisch tijdsbesef worden de subsidiekranen steeds verder dichtgedraaid. De overheid gaat er vanuit dat cultuur- en erfgoedinstellingen zelfredzaam moeten zijn bij het beheer van hun bezit; ongeacht of dat nu stichtingen of particulieren zijn.

Maar kan dat? Een buitenplaats en een landgoed zijn immers verschillend qua opzet; historisch gezien is een buitenplaats kleinschalig; oorspronkelijk bedoeld als een soort vakantiehuisje om prettig te vertoeven, buiten de hectiek van de stad; terwijl een landgoed veel grootschaliger van opzet is; van meet af aan had het een economische functie, gebaseerd op inkomsten uit pacht en verkoop van producten.

En is dat redelijk? Kan dit anno 2015 nog steeds? Alhoewel de directe toegankelijkheid van buitenplaatsen verschilt – sommige zijn openbaar toegankelijk; andere niet of in beperkte mate - in alle gevallen vertegenwoordigen zij een algemeen belang; cultureel en sociaal-economisch hebben zij hun meerwaarde; ook maatschappelijk hebben zij hun nut en dragen bij aan ons welbevinden; Niet voor niets worden de buitenplaatsen omschreven als de 'groene long' van de randstad; en zijn net als in het verleden de 'groene oases' om tot rust te komen.

Tijdens zijn slotpresentatie zal Patrick Jansen op deze aspecten zeker terugkomen. Met een prikkelend betoog wil hij u allen uitnodigen deel te nemen aan het debat of het mogelijk is met economische dragers

de buitenplaatsen en landgoederen duurzaam in stand te houden? Zo ja, hoe kan dat? En zo neen, wat moet er dan wel gebeuren?

Evelien Masselink, hoofd afdeling Erfgoed & Beleving van het Erfgoedhuis Zuid-Holland, treedt op als uw dagvoorzitter en moderator. Zij zal niet alleen de sprekers nader aan u voorstellen, maar ook u vragen deel te nemen aan de plenaire discussies. Ik heb er het volste vertrouwen in dat dit gaat lukken.

Rest mij u een vruchtbare bijeenkomst toe te wensen en het woord te geven aan uw dagvoorzitter, Evelien Masselink.